

Inserati se sprejemajo in veljajo trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljavati velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnem hiš. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden v torek, četrtek in soboto

Liberalno dunajsko časnikarstvo.

Znano je, da ministerski predsednik knez Auersperg je v državnem zboru dunajsko časnikarstvo imenoval „Scandalpresse“; nek dunajski časnikar, Don Spavento, pa je v preteklem letu o tem časnikarstvu pisal celo knjigo, v kateri pravi: „Značajnega moža ne morejo rabiti; moža, ki se bojuje za resnico, v nobenem dunajskem vredništvu ne sprejmó. Nesebičnost je sanskrit za dunajske časnikarje“. In izdajatelj nekega lista je rekel, da vrednikova soba je štacuna, v kateri se javnost prodaja. Ti izreki so čisto pravični in v naslednjih vrsticah hočemo pokazati, kako dunajski časnikarji delajo javno mnenje.

„Oest. fin. Revue“ pisala je l. 1873 v št. 37 in je bila pripravljena, če bi bilo treba, tudi pred sodnijo dokazati, koliko je „Anglo-Bank“ potrosila, da bi bila javno mnenje pripravila za sleparstvo s turškimi srečkami. Skoro vsi liberalni listi dobili so večja ali manjša darila, da so o tem sleparstvu molčali. „N. fr. Presse“ je dobila 25.000 gld., „Presse“ 25.000 gld., „Tagespresse“ 10.000 gld., „W. Tagblatt“ 32.000 gld., „Vorst. Ztg.“ 16.000 gld., „Wanderer“ 1.500 gld., „Deutsche Ztg.“ 8.000 gld., „Mont. Revue“ 12.000 gld., „Fremdenblatt“ 12.000 gld., „N. Frmdblatt.“ 2.500 gld., „Morgenpost“ 3.000 gld., „Extrablatt“ 6.000 gld.

L. 1871 ustanovljena „W. Raten u. Rentenbank“ razdelila je med 54 dunajskih časnikov 33.285 gld., in so dobili „N. fr. Presse, Presse in Tagblatt“ po 3500 gld., „Frmdblatt.“ 1500 gld. itd.

Špekulanti in borzijanci podkupovali so liste, da bi občinstvo resnice ne zvedelo. Vsled tega je predrznost in nesramnost časnikarjev kmalo postala tako velika, da so veljavniškim

bankam, društvom in podvzetnikom pošiljali taka-le litografirana pisma: „Nerazumljivo se nam zdi, da nam vaš inserat o . . . še ni došel. Upamo, da nas niste nalašč prezrli in pričakujemo še danes vaše naročilo.“ Če se to ni zgodilo in se listom inserat ni poslal, zabavljanja, podpihovanja in grajanja ni bilo ne konca ne kraja. Delniška društva so listom brezplačno tudi odločevala primerno število delnic. Iz hvaležnosti jeli so listi ta društva neizmerno hvaliti, cena delnic je bila na borzi čedalje večja in listi so se podvizali, da so delnice svoje, kar so najhitreje mogli, spravili v denar. Prigodilo se je celo, da so časnikarji društvom, ki so jim ponujala delnice, naravnost rekli, da za delnice ne marajo; rajše naj jim v denarji dajo toliko in toliko tisuč gold., da bodo podvzetje podpirali, ga ne grajali itd.

To odiranje zdelo se je denarnim špekulantom vendar-le prehudo, zato so se združili in so kupili večeli ste, ktere so pa pri prvi priliki z velikim dobičkom zopet prodali. Tako n. pr. ste se zedinili Anglo-Austr.- in Unionbank in ste od Friedländerja kupile „Neue fr. Presse“ za 1¹/₂ milijona goldinarjev. Glasoviti Ofenheim je pri tej kupčiji mešetaril. Imenovani banki ste list kmalo zopet prodali Börsenbanki za 3¹/₄ milijona goldinarjev in storili dobička 2 milijonov goldinarjev. 10. junija 1873, ko je na borzi že treskalo, združil se je na prizadevanje Ofenheimovo Aleksander Lippmann s 13 denarnimi špekulanti, da bi „N. fr. Presse“ kupili. Podpisali so 15 milijonov goldinarjev v 75.000 delnic, na ktere bi se vplačalo po 80 gld. Pa na borzi bil je že jok in stok in trebalo je mnogo delnic zastaviti. Prevzel jih je berolinski bankir Bleichröder, ki je z Bismarkom, kakor je bilo nedavno brati, v čudni denarni zvezi in ki ima skoro do polsto velikih nemških listov v svojih rokah.

Prav enako so barantali z drugimi večimi liberalnimi listi dunajskimi. Opravilni svetovalci raznih bank gospodovali so tudi v časnikarstvu, ki je bilo čisto borzijancem prišlo v roke. Kdo bi se tedaj čudil, da je Moric Scep s, lastnik demokratičnega „W. Tagblatta“, v malo letih postal milijonar? Kdo bi se čudil da je prvi lastnik „N. fr. Presse“, Friedländer, namesto denarjev, ki jih je imel plačati neki banki, dal nakaznico druge banke za 5000 gl., ktere mu je bila priznala „für journalistische Leistung“? Kdo bi se čudil, da izdajatelj stare „Presse“, Zang, je enkrat pred svojim odhodom podložnim svojim strogo zaukazal, da ne smejo v list sprejeti nobene reči, ki se ne plača?

Manjši listi so posnemali zgled veljavnejših svojih tovaršev in zdatno podpirali njihovo sleparstvo. Pa med tem, ko so večji časniki pestili velike denarne zavode in podvzetja ter vsled tega dobili priimek „Kanonenpresse“, so se njihovi manjši tovarši spravili nad čast in poštenje višjih vradnikov, umetnikov, kupcev in obrtnikov. Kdor se ni radovoljno odkupil, tistega slabosti in družinske razmere so se brez usmiljenja po časnikih razglašale. Prav po tolovajsko so časnikarji tako imenovane „Revolverpresse“ prežali, kam oženjeni možje zahajajo, s kom se poštene žene pogovarjajo in so nemudoma skovali kak obrekljiv članek ter ga brez ozira objavili, če dotični ni hotel plačati naložene mu odkupnine in reči s tem potlačiti. Če je tožil pri sodniji, nastal je navadno še večji škandal. Neki železnišk predstojnik dobil je večkrat taka pretivna pisma. Pa ker se ni zavedal nobene krivice, ni hotel plačati ničesa. Nekega dne pa dobijo vsi njegovi vradniki list, v katerem je bil začetek neke jako umazane brez dvoma čisto izmišljene pripovedke o njegovem predstojniku ter nadaljevanje napovedano. Napadenec ves preplašen je plačal,

Glavne kreposti človeškega duha.

Poleg M. Enk-a Fr. Kr.

Ako govorimo o duševnih krepostih, dobro jih ločimo od čednosti; krepost duševna zaznamuje nam le izvrstno lastnost našega duha, ktera nam je dana že od narave, da-si ne tako olikana in izobražena, kakor se pokaže po doseženi zrelosti; čednost pa nam znači pravno lastnost, ktero si pridobimo le z vtrudivnim ponavljanjem pravno dobrih del. Vprašanje je toraj, ktere so one lastnosti, ki posebno odlikujejo našega duha, ktere so glavne duševne kreposti?

One so: Resnost, resničnost, povzdignjenost in globokost.

Človek je pravno bitje; reči, ki povišujejo njegovo pravno, ki jo vtrjujejo in krepé, imajo toraj posebno pomembo za vse njegovo bitstvo. Ako je njegov duh obrnjen poglavito

na take pomembne reči, ako vso svojo pazljivost obrača na-nje, imenujemo ga resnega in lastnost, vsled ktere se to stalno godi, zovemo pravno duševno resnost. Dasiravno so tudi nektare reči, ktere človeškemu pravnemu koncu naravnost ne pomagajo, niti ga naravnost ne opovirajo, vendar se resnost kaže ta že v prizadevanji pridobiti si duševno oliko, ki je pač tudi pravni namen. Ona je naravnost nasproti oni površnosti, ki ne opazi v duševnih prizadevanjih pravnega obzira, ali pa nima dovolj modrosti, da bi se po spodobnosti za-nj zmenila. Duševna resnost vpliva na značaj in ga navadno pravnega stori, da-si je tudi mogoče, da ima kdo naravno krepost resnosti, a si vendar ne pridobi pravnega značaja. Ona se spozna na tem, da, čeravno s svojim vplivom ne zatre na enkrat strasti, vendar kaže stalno prizadevanje jih zatirati; zato tudi deluje izvrstno na značaj, če je v resnici pravna, zato se tudi ne bojuje nikdar brez vsega vspeha.

Kjer je resnična pravna resnost, tam je

tudi resničnost, druga glavni lastnosti. Če si človek živo predstavlja, koliko je vredna resnica in kako pogubljiva in nestalna je zmota, potem obrne vse svoje prizadevanje in nagnenje na resnico; duha, ki ima to krepost, imenujemo resničnega. Resničnost toraj ni samo resnicoljubje, ona je odločno siljenje za resnico, ktero vzročuje živo spoznanje; ona je trdni nagon, resnico povsodi iskati in pripoznati vkoreninjeno sovraštvo do zmote. Ne vstavlja se ne samo resnici, ona je išče; ne beži samo pred zmoto, ampak jo sovraži; ne sovraži samo nekterih virov, iz katerih se razliva zmota, ampak črti vsako zmoto, naj izvira kjer koli. Tudi ona se more motiti, a popolnoma zmagati se ne dá nikdar; vedno se zopet povzdigne in prične nov boj za resnico.

Povzdignjenost že po besedi kaže na svoj pomen: iskanje, prijemanje in držanje tistih misli, ki nas povzdigujejo čez prizadevanje samoljubnih strasti, nad malenkostne skrbi in trude vsakdanje, čez marsikake razžalitve in

kar se je zahtevalo. „Wochenpresse“ imela je za take pripovedke poseben predal, v katerem je nekdo zlasti obiral neko gledališno igralko in njene sorodovnike, ter jim sporočil, da hoče to nadaljevati. Oče ves potr vtzame 300 gld. in jih neše časnikarju, ki mu obljubi, da o imenovani deklici in njeni rodovini ne bo več pisal.

Prav je tedaj pošteno „Oester. Journal“, ki se ni mogel vzdržati, v zadnji svoji številki, 1. nov. 1871, pisal: „Ko smo se lotili dela, stavili smo si pogoj, da potrebujemo le štirjašk čevč čistih tal. Naš listič imel je biti ta štirjaški čevč in je tudi bil do konca. Pa bralec nam ne verjame, kako drag je štirjašk čevč čistih tal tukaj na Dunaju. Prepričali smo se, da pošten list, ki ne bi ropal, je tukaj le mogoč s tako velikanskimi pripomočki, da nevarščina ni v nobeni primeri s konečnim dobičkom. Kdor teh pripomočkov nima, mora ali propasti, ali pa pečati se s tolovajstvom. Ves svet to ve, denarstvo se je temu vdalo, občinstvo se za to ne briga, in spridenost bo ostala dokler državna oblast ne bo na noge stopila.“ Prav je tedaj imel tudi knez Auersperg, ko je v državnem zboru rekel, da časnikarstvo dunajsko je pohujšljivo (Skandalpresse)! (Cf. Germ. št. 183.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 18. avgusta.

Avstrijske dežele.

Kardinalu Švarzenbergu so česki plemenitniki izročili addresso, v kateri so mu izrekli vošila in vdanost plemstva českega. Mnogo izmed njih se je 15. t. m. vdeležilo tudi cerkvene svečanosti in so se kardinalu prvi za duhovščino osebno poklonili. V odgovoru svojem je kardinal povdarjal imenitni pomen krščanske cerkve, važno nalogo nadškofa praškega kot primasa českega in dolžnosti pa pomen plemstva za cerkev, dinastijo in deželo. Konečno je kardinal s posebnim zadržanjem in veseljem povdarjal, da se je domače plemstvo tako obilno vdeležilo petindvajsetletne slovesnosti, med tem ko sta pri vmeščanju njegovem bila pričujoča le 2 zastopnika! Duhovščina je kardinalu izročila 10.000 gld., katerih obresti naj se vsako leto 15. avgusta razdele med ubožne duhovnike, ki praznujejo ta dan svoj duhovski jubileum, ali pa med druge ubožne duhovnike. Praški kapitel mu je podaril škofovo palico, duhovni pruskega

bolečine življenja. Kjer ona vlada, razprostira duh srčno in smelo svoje perute in plava veselo mirno nad slastjo in boljo tega sveta. In da si ga pozemeljsko še zadržuje, vendar se bojuje proti vsemu, kar mu nasprotuje; boj med zemeljskim in božjim, kterega bojuje v prsih, se omiri le, če zmaga zadnje. In to je najbolj vzvišena misel človeškega življenja, da, kakor se telesna narava človeška vedno prizadeva odpraviti vse, kar škoduje njenemu prostemu razvoju, tako tudi duh vedno skuša premagati in pregnati vse, kar nasprotuje njegovemu višjemu namenu.

Globokost duševna obstoji pa v živi potrebi in tej potrebi primerjenem prizadevanju pridobiti si spoznanje božje. Kako to? — Na najnižji stopinji razvoja človeku zadostuje vsak vzrok, kterega najde za razlago kake prikazni; kolikor globokeje pa se potopi v spoznanje naravnih in nravnih moči, kolikor bolj se mu kažejo njihove zveze in razmere: toliko bolj čuti potrebo zadnjega, samostojnega vzroka;

dela škofije praške izvrstno izdelan gotišk kelh, neki neznanec pa prelepe mašne bukve.

Dalmatinski c. k. namestnik, baron Rodić, pravijo, se več ne povrne v Dalmacijo, ampak bode namesto njega za c. namestnika imenovan general Blasić.

Za gališkega namestnika, meni „Slovo“, naj se imenuje kak general.

Vnanje države.

Ercegovinski upor se je razširil že po celi deželi. Turki so bili v soboto pri Nevesinji zopet našeškani, pri Trebinjah pa so boje vsled izdaje nekega Marinoviča, ki jo je pobegnil v Dubrovnik, razkropili upornike (?) Dopisnik „Schlés. Ztg.“, ki ima, kakor pravi, poročila svoja od upornikov samih, piše, da uporniki imajo 4 vojne oddelke. Prvi pod vodstvom Stašiča šteje 8000 mož in oblega Trebinje, kjer je 4000 Turkov nastavljenih. Poveljnik topničarstva pri tem oddelku je naš rojak, stavec Hubmajer, bivši avstrijsk podčastnik kanonirsk, ki je po mnogih nevarnostih z 20 dalmatinskimi prostovoljci srečno prišel čez mejo dalmatinsko. Drugi oddelek, pri katerem je največ Črnogorcev pod vodstvom Zimoniča, Aleksiča in Petroviča, stoji na meji črnogorski v nekem samostanu pri Gatšku. Tretji oddelek se bojuje pri Nevesinji; vodi ga Ljubobratić. Četrti oddelek pa oblega Stolac in varuje Narento. Vsi ti oddelki se hočejo, kadar v roke dobé Trebinje, zediniti in skupno napasti vojno turško. Orožje upornikov je jako različno; eni imajo še stare puške na kresilni kamen, eni pa imajo že najnovejše, ki se bašejo od zadej. V boju s Turki si na vso moč prizadevajo, da jim vzamejo orožje. Pred Trebinjami imajo tudi 6 Kruppovih topov, ktere so Turkom vzeli, pa nekaj manjših hribovskih kanončekov. Nakupili so pa še več topov, ki so se v Ercegovino že odposlali. Upor tedaj še ne bo tako hitro zatrt in ne ve se, kdo bo zmagal. V Bukarestu izhajajoč list bulgarske stranke namreč priporoča Bulgarcem biti pripravljenim, da se vdeležijo upora, če Črnagora prime za orožje. Če se to zgodi, si bo Turčija zastoj prizadevala zadušiti upor, in pomagati ji bodo morale vnanje države ali pa pripustiti, da kristjani sami otresejo turški jarm, kterega so evropski politiki na sramoto že toliko stoletij nosili.

Že zadnjič smo omenili, da pri Turkih se je že zbudil fanatizem, pred kterim nihče ni varen. Nedavno so hoteli v Ljubuški ubiti nekega kupca, ker je bil šel po opravih v Vrgorač v Dalmaciji; revež jim je komaj ubežal.

če tega ne najde, na koncu svojega potovanja ni dalje, ko v začetku; izročen je nemirnemu morju brez pribežališča. Potreba najti ta poslednji vzrok se čuti še le potem globoko, kedar smo se vtopili v vednost; ko smo jo na vse strani preiskali, ko smo našli, kako negotovi, nezadostni so njeni tvori. Živo pokaže se nam prepričanje, da se zedinjuje vsa vednost v misli nravnega reda sveta, Boga toraj. Ta misel dá se dokazati povsod, kjer vednost ne služi samo telesnim namenom, ampak se peča z duševnimi in nravnimi razmerami. — Tako je pa tudi z neposrednim pretehtovanjem ali z vednostjo življenja. Dokler se bol le lahko dotikuje duše, veselje še ni privoščilo pogleda v najskrivnejše svetišče in obadva še mirno spavata v prsih, dokler se ne zbudita v krik muke ali želje; dokler še nismo videli čednosti v njenem najjasnejem svitu, niti pogledali v strahoviti propad človeške hudobije, se še nismo naučili, kako dober more človek biti in kako ostudno hudoben; dokler se nam še niso

Zarad umora frančiškana Karaula tožili so livnoški kristjani pri sodnji in s pričami dokazali, kdo ga je ubil. Pa sodnik je trdil, da Karaula je nesrečno padel s konja in umrl. Tožniki so zahtevali, da naj zdravniki pridejo iz Travnika in Sinja in naj ogledajo truplo, ki naj se izkoplje. Turki tega niso dovolili; po noči pa so sami izkopali truplo in meso vrgli pesom.

O diplomatičnem posredovanju so se zastopniki severnih velikih vlad po „Tagespr.“ dogovorili, 1. Turkom prigovarjati, da naj se dostojno število vojakov pošlje proti upornikom, ob enem pa tudi državne zadeve tako vredijo, da bodo kristjani zadovoljeni. Pretresali so tudi vprašanje o nekakem turškem parlamentu, ki bi imel določevati budget. Poslanci naj reč sprožijo Carigradu, da se bo zdelo, kakor da bi bil sultan prvi sprožil te premembe. Prav iz tega vzroka se tudi še ni nič sklenilo, kaj bodo vlade storile, če bi Turčija upora ne mogla zadušiti. 2. Srbiji in Črnogori se ima naznaniti, da naj se ne utikajo v upor, in naj se mirno poravnajo s turško vlado, nasprotno ravnanje imeli bodo za draženje cesarskih vlad. 3. Prizadevali si bodo z lepo pomiriti tudi upornike. 4. Sporočilom, da vlada avstrijska bo Turkom dovolila, čez Klek vojake peljati v Ercegovino, bili so prav zadovoljni. Tudi P. L. potrdi to in pravi, da o posredovanju, kakor ga nekteri umejo in zahtevajo, ni govorenja. Dotične diplomatične obravnave so se imele pričeti 16. t. m. Po nekem telegramu iz Dubrovnika 16. t. m. so uporniki Turkom vzeli trdnjavo goransko in mesto Metehijo. Poveljstvo turške vojne v Ercegovini, ktera neki šteje 20.000 mož, je izročene Nedjibu paši.

Pruska sodnija je kardinalu Ledohovskemu naznanila, da mu je odpuščena enoletna ječa, h kateri ga je bila okrajna sodnija gnezenška obsodila. 3. febr. 1876 škof dostane dveletno ječo in bo izpuščen. — Skrivnega papeževega poslanca, pravijo, so zasačili, namreč kanonika Kurovskega. Zarad tega so izpustili iz ječe vse duhovnike, ki so bili zarad tega zaprti.

Bavarski princ Karol, sin kralja Maksimilijana I., (ne brat cesarice avstrijske, kakor sta poročala „Tagblatt“ in „Laib. Ztg.“) in veliki prior malteški, je 16. t. m. zjutraj padel s konja in se takoj ubil. Rojen je bil 7. julija 1795, tedaj čez 80 let star.

V **Srbiji** so volitve za narodno skupščino končane. Ministerstvo je vsled izida teh volitev knezu izročilo svojo demisijo.

oči odprle za skrivnostno zvezo med dolgom in kaznijo; dokler še nismo spoznali večne, nepogojne moči čednosti in vedno v sebi se razdirajoče moči pregrehe in nismo pridobili v tem spoznanji nepremakljivega prepričanja o našem nravnem namenu in koncu: tako dolgo dotikujejo se bol in veselje, hrepenenje in nada, ljubezen do čednosti in stud do greha, predstave dolgá in kazni, vse prikazni tega sveta in prepričanje nravnega reda sveta, le površja naše duše, nas ne pripeljajo k spoznanju življenja, niti k globokejemu spoznanju božjemu, ne vzročé v nas duha globokosti.

Resnost, resničnost, povzdignjenost in globokost so toraj pglavitne kreposti duha; one so temeljni stebri, na ktere se opira poslopje mogoče človeške popolnosti v tem in prihodnjem življenji, in se vzdiguje kakor mogočna cerkev proti nebesu.

Izvirni dopisi.

Iz Novega mesta, 13. avgusta. Narodni razpor je ohromil tukaj narodno gibanje. Nemčurji, katerim se je nos pobesil že doli do prs, vzdignili so zopet po konci glave in skušajo mesto zavleči v nemčurski kolobar. Mestno godbo so nameravali porabiti v strogo nemčursko propagando, pa jim je spodletelo po eneržiji samostalnih narodnjakov. „Narodni dom“, za kterega se je veliko storilo v prvem navalu navdušenosti, ne more naprej. Kaj čuda! Mladoslavenci se držé za žepe, da ne more nič venkaj; Staroslavenci so pa nekoliko odtegnili pomočno roko, po kateri so kralci narodni liberalci. Ko se je „domu“ postavljali ogelni kamen, pridržala sta brzo Vošnjak in Zarnik, in sta široko usta odpirala za omiko, svobodo in napredek, to je, za tisti program, česar jedro je: lop po veri! S tem je bil zidanju vtisnjen tako rekoč mladoslavenski značaj. Staroslavenci so to razumeli in konec tega je bil, da ja zidanje moralo prenehati za poldruge leto. In nemčurska gomazen si je roke menčala veselo smehljaje: „Glejte jih, Slovence! začeli so zidati, pa niso mogli dozidati.“ — Zdaj bi bilo na tem, da bi bili Mladoslavenci odprli svoje možnjčke, njim na čelu mogočni Vošnjak, zgovorni Zarnik, denarni Pfeifer; pa po teh ni ne duha ne sluha. Kaj je bilo storiti, da narodna stranka ne ostane v zasmeh nemčurski gomazni? Na novo so se zidanja poprijeli Staroslavenci, njim na čelu Barbo in Rudež in duhovni, to so tisti, na ktere je nekaj v divji slepoti mladoslavenska stranka obračala grobo streljivo. Pa tudi zdaj ne pojde tako gladko, dasi tudi omenjena grajščaka da jeta tisučake v zidanje, ker se duhovni zavoljo trdovratnosti mladoslavenske po pravici boje, da ne bi mladoslavenske kukavice priletele, ko bi bilo zidanje izgotovljeno, in ne bi liberalnih jajec siloma položili v „dom“, kterega bi Staroslavenci zidali. Ko bi bil „narodni dom“ dovršen s pripomočjo duhovnov, pridržala bi naglo zopet Vošnjak in Zarnik in bi „dom“ odprla v imenu liberalizma; in duhovni bi takoj za svoje žrtvovanje dobili klofute, vera katoliška pa brce. Ako Mladoslavenci hoté „narodni dom“ imeti za svoje ideje, ki se razodevlejo v zasmehovanju vsega božjega, pridejo naj, položé naj 30 tisuč gold., svobodno naj omečejo „dom“ z liberalno malto in pobelijo z liberalnim apnom; in bodo v „svojem“ domu brez ovire gromeli liberalne govore, da se bode zidovje stresalo, in dom naj se potem imenuje „narodno-liberalni dom“. Vsakako pa se spodobi, da kjer roditelji ne morejo ali ne hoté, da pomorejo „botri“ narodnega doma: Vošnjak in Zarnik; to zahteva narava boterstva. In g. Pfeifer, ki je ob volitvah potrosil toliko premoženja nakopičenega od pokojnega župnika raškega, naj bi rajše zdaj odprl svoje zaklade in krepko pripomogel k dovršenju „narodnega doma“. To bi bilo pač zaslužnejše delo, nego „Tednik“ in „Slov. Narod“ vsiljevati po c. k. upokojenem stotniku, kterega so zasačili v hlevu, — kako sramožljiv agitator! — in pa „Pesmarico“ dajati neodrasli mladini. Ob volitvah je bilo Pfeiferja in njegovo radodarnost povsod videti, v hribovskih vaseh in v oddaljenih krajih — pri „narodnem domu“ ga ni. Ko so bile volitve, stavili so ljudje zaupanje va-nj; stopi naj zdaj na dan in reši naj iz zadrege odbor za zidanje domovo. Puhle fraze, jalove obljube, mogočno ponašanje z narodnjaštvom ne pomaga nič narodni stvari.

Iz Dolenjskega, 13. avgusta. — Ustavaški liberalci prepovedujejo na Kranjskem

pobiranje milodarov za uboge hercegovinske otroke, žene in starčke, ki so pribežali v Dalmacijo. Ali ni to lep liberalizem, ki prepoveduje miloščinjo dajati? Ker pa uboge Hercegovinke, katerih možje, bratje in sinovi krvavé za „krst častni in svobodo zlato“, živež potrebujejo za življenje, in jih ne smemo pustiti lakote umreti, prosimo gosp. vrednik, da nam javite, pod kako atreso naj Slovenci milodare pošiljauo v Zagreb, kjer je dovoljeno nabiranje darov.*)

Iz Središča, 12. avgusta. (Volitev v Medjimurjih.) Pri precej živahni volitvi, ki se je dne 10. avgusta t. l. v Čakovcu vršila, je z ogromno večino zmagal gosp. St. Molnar, plebanoš v Sobotici, le židovi so nasprotnega kandidata volili ter še celo na volišči glasove z denarji kupovali. Da se nebi kje, kakor drugekrati spet do krvavega stopli, je vse živo pandurov po Čakovcu mergolelo in že več dni poprej je bilo po vseh selih oklicano, da ne sme nihče pištole, palice, kosture (noža) ali kaj takega seboj donesti; če se zasači z eno ali drugo rečjo, bode ojstro kaznovan. Da je vkljub strašnega pritiskanja od strani hebrejskih pijavic dosedanji poslanec, pisan Madjar Szabó vendar-le slavno propadel, je gotovo znamenje, da se v rodovitnem Medjimurji, od Ogrov neusmiljeno tlačnem, daniti začinja in da ljudstvo spoznava, kdo zanj čuti in se za občni blagor poganja.

Morebiti vam vstrežem, ako vam pošljem programa Medjimurskih kandidatov, ktera sem pri priliki v roke dobil. Program izvoljenega g. St. Molnarja, ki ga je v posebnem oklicu razposlal svojim volilcem, se glasi:

Čestita Gospoda, poštovani Medjumurci!

Za zastupnika kandidiran u toj nači i ufanju, da bude gospodin bivši zastupnik po meni izražena načela poprijeli branil; odstupil jesam. — Nu stranka meni privržena u tom do danas još ne osegurana želi, da gore stupim i izdam program, s tim bolje; jer nekogi sumnjičaju, „nebili ja kakova skrovnana načela nosil.“ — On, koj neče da budu zbirači našega kotara kakti nema i slepa deca domovine, nego istinski odkriju njim rane naroda, proglašuje želje Medjumurja, i zapisnik slobodoumne stranke izbornog kotara Čakovečkega pred tulikemi podpiše, on ima odprtu politiku; i ravno zato kaj i tak odprt jesam, jesu meni kakti prek 30 let stanovniku Medjumurskomu poštovani zbirači zaufano izručili svoje potreboče i pravedne zahtieve, koje sam ja poprijel, da ih po mogućnosti branim i svakim poštenim načinom podupiram kakti domorođec, koj se šnjimi vuživam pravah i podnašam trhe orsačke.

Evo na svetlo donášam načela moja, koja tak za milu domovinu kak za naše Medjumurje, sudim, da budu hasnovita.

1. Buduć veliki dugi tršiju orsaga, i buduć orsag smo mi cieli narod, daklje tršijo nas, i kajti poleg slabe cienne žitka vekšu štibru komaj podnašamo, za to treba orsačkim dohodkom šparati, dok dugi nebudu izplaćeni — ovak samo bude trgovina i meštirja napredovala. Zato

2. treba broj zastupnikov na menje deti, da kroz sabor barem pol milijuna more se pričuvati.

3. Zastupniki naj ne vlečeju svoju dnevnicu od 5 forintih, kad saborsko zasedanje bez dovoljnoga zroka zamudiju, jer narod ne mora, niti ne more nikoga zabadava plaćati.

*) Konec moramo izpustiti zavoljo tiskovne svobode. V Zagrebu nabira darove časnik „Obzor.“ Vred.

4. Treba broj orsačkih častnikov i činovnikov na menje deti od zgora počemši; jer prepadne gospodar, koj više službenikov plaća, nego mu je treba — tak prepadne i narod.

5. Treba vojnike k svojemu rodnomu mjestu bliže namiestiti, ovak bude njihovo putovanje menje koštalo orsaga, kad na dopust domom, ili kad na muštru od doma putuju, negoli sada u i iz daleke zemlje.

6. Treba, da kamate, toje interese, orsački zakon prepíše, jer poleg današnjih kamata: kapitalište gori dojeti, a koji na posudbu zemlju, prepasti moreju. — Treba upeljati „ustmene pravde“, da stranke bez predrage pisarije brže dobiti moreju suda.

7. Treba, da se regalija urediju.

8. Želim, da nebi smela deca svoje roditelje vdovce izrinuti iz one hiže, u kojoj brigom i ljubavju su po njih ohranjena; — nuniti roditelji nebi smeli cieli imetek razpruđiti — deci samo svoje ime i bogečku palicu ostaviti. Jedno i drugo zatere ljubav i pietet, koja familiju skapčaju.

9. Želim, da se Drava i Mura orsačkim stroškom regulira; jer jedino ovak moči je vnoge grunte i hiže ohraniti u Medjumurju.

10. Želim, da se podupira prošnja naša, glede plaćanja equivalenta od razdieljenih gmajnah.

11. Želim, da bi se gospoda učitelji svi iz orsačke kasse plaćali, kak se to plaća učitelj Totovecz-Koršanske škole; i to iz ynogih zrokov, osobito zato, što smo svi deca iste mile domovine i trhe njezine jednako nosimo.

12. Želim, da se dopusti povanje ili sadjenje dugoga duhana, jer je najdražeši prirod u Medjumurju.

U Sobotici dne 3. Juliuša 1875.

Stefan Molnár s. r.,

član slobodoumne stranke izbornog kotara Čakovečkega.

Program nasprotnega kandidata J. Szabóa zarad pomanjkanja prostora moremo le ob kratkem omeniti. (Vred.)

Gosp. Imbro (Emerik) Szabó maha po svojem nasprotnem kandidatu in se obširno izgovarja, da ne more veliko obetati v programu, češ, da se izpeljati ne dá, pa da pri tem ni treba programa, ki je že toliko (9) let zastopal isti kotar. Ako bode mogel kaj storiti, bode storil brez tega, kakor je l. 1868/9 z vso močjo si prizadeval izpeljati, da je 38 občin dobilo pravico tobak saditi, ko je poprej le 13 to pravico imelo. On je za varčnost pri državnem gospodarstvu, kakor tudi so naredili za 1875 postavio, da bodo tisti bolj zadeti pri vžitnem davku, kateri ložej plačajo, n. pr. od kočij, paradnih konj, pušk, itd. Tudi želi doseči, da se nemudoma lakomnikom jéz postavi zoper prevelike odstotke, ktere mnogi nezdušni od siromaških ljudi jemljejo, kar bi se dalo storiti z narodno banko. Nadja se (od kod), ko še dve leti minete, da v tretjem letu jim bo moč naznaniti blagor domovine.

Hrvatska, 15. avgusta. (Izid volitev v Pomoč Hercegovincem.) Naše volitve so končane; sicer niso bile tako viharne, kakor pred tremi leti, ko se je bilo treba boriti proti Rauchijancem, vendar pa je bilo v kotarih, kjer so bili kandidirani opozicionalci, nekoliko živahne borbe. Opozicionalci niso bili pri volitvah tako srečni kakor so spočetka mislili; bili so pa tudi preveč nesložni in premalo organizirani. Vodja opozicije dr. Makanec pa je vendar izbran na treh mestih: v Samoboru, v sisačkem kotaru in v Kraljevicu. Bilanca 75 izborov je sledeča. Izbrano je vseh poslancev 69, ker bo treba v 6

kotarih še enkrat voliti — izbrana sta namreč 2 poslanca v treh kotarih po trikrat, a 2 po dvakrat. Od teh 69 poslancev jih je bilo poprej v zboru 32, novih je pa 37, od katerih so pa tudi že nekateri poslanci bili. Enoglasno voljenih je 30. Po stanu je 12 posestnikov, 3 kmetje, 14 odvetnikov, 10 duhovnov, 6 penzionistov, 7 občinskih in municip. činovnikov, 7 trgovcev, 3 književnici, 2 profesora, pa 1 mjernik in apotekar, potem ban in 2 oddelna predstojnika. Na razmerje strank bode sačinjavalo 60 kompaktno narodno stranko, ostali pa bodo spadalili med različne stranke opozicije. Ostale volitve ne bodo mnogo tega stanja spremenile.

Hrvatski zbor se bode odprl. 23. avgusta. Najbolj zanima zdaj vse hrvatske kroge ustanek v Hercegovini. Povsodi se pobirajo prineski; dajejo se v to lepo svrhu tudi po vseh večih mestih slavnostni koncerti, ki se močno obiskujejo. Se ve, da je to le mala pomoč, pa vendar je nekakšna za ranjene siromake in sirote. Darujte tudi Slovenci kaj več za te reveže, saj so vendar kot naši bratje vsake podpore vredni, ker se bijejo za krst častni in slobodo zlatno proti okrutnemu Turku. Naj si vsak nekaj pritrgra pa naj pošlje v Zagreb na redakcijo „Obzora“, ker se pri vas ne sme javno pobirati za te sirote. Dajte pomoči! Bog bode stotérno povrnili.

Domače novice.

V Ljubljani, 19. avgusta.

(Dimitzeve „Geschichte Krains“) prišel je ravnokar na svitlo 5. (II. dela 2.) snopič, ki obravnava zgodovino Ferdinanda I. (1522—64). Ker se je ravno zdaj pričel boj s starodavnim zatiralcem narodov slovanskih, krutim Turkom, je ta snopič, ki popisuje boje pradedov naših s temi divjaki, posebno zanimiv. Naslovi raznih oddelkov so: 1. Potrjenje deželnih pravic. Napad turški in upor kmečki. Državni shod v Avgsburgu. Odborova shoda v Gradcu in Dravburgu; obleganje Dunaja. 2. Odbori 3 dežel v Lincu; večkratni napadi turški; sklepi v Slovenjem Gradcu. Državni shod v Avgsburgu, Jožef Lamberger, poslanec v Carigradu. 3. Odborov shod v Spodnjem Dravburgu; obravnave v Inšpruku; Kazianerjev napad v Bosni. Mir s Turki. 4. Pritožbe zaradi Solnograjske. Odborova shoda na Dunaju in v Lincu; Kazianer premagan pri Oseku, njegova smrt. 5. Novi boji na Ogerskem. Državni shod v Regensburgu. Poslanca Herberstein in Salm pri Solimanu. Odborova shoda v Lincu in na Dunaju. Bitva pri Lonskem. 6. Napadi turški. Kranjci se bojujejo pri Mühlbergu. Odborov shod na Dunaju. Deželni zbor v Ljubljani. 7. Kranjski strelci. Vojaška napoved. Odborov shod v Celji. Hans Lenkovič pa Herbert Auersperg. Smrt Ferdinanda I.

(Skrb za nas.) Slovencem se ne more slabo goditi, dokler so ljudje, ki tako za nas skrbé, kakor radoljški okrajni glavar Wurzbach. Ta skrbni mož je namreč preteklo nedeljo poslal svojega poslanca Jabornika s 7 — reci se demero žandarji v Lesce, menda ker se je nadjal, da bodo muhastih Slovencev pripeljalo se velike trume na Bled snit se z brati Hrvati, čeravno so javno izrekli, da ne bo s shodom nič in čeravno ga je bila tudi vladna previdnost prepovedala. Prišlo je tedaj 7 žandarjev z g. Jabornikom, tedaj morda več, ko Slovencev z vlakom, a ko ni bilo videti niti nevarnih rudečih srajc, niti črnih ožnoranih surk, stopili so žandarji za grm in le dva sta se po Bledu ob jezeru sprehajala in pekla na

solncu, pa še ta dva nista dobila nobenega posla. Slovenci tedaj lahko brez skrbi hodimo in se vozimo po svetu, zgoditi se nam ne more veliko, ker nikdar žandarji niso daleč od nas.

(Pruska ošabnost) se nikjer ne skriva, to smo videli zadnjič v zvezdnem drevoredu, kjer je nek Prus, knjigovodja v neki tukajšnji knjigarnici, zasmehoval nekega fotografa, ki je bil francosk vojak in šel v tej uniformi po drevoredu. Toda ta ga ustavi in dobro ošteje tako, da so se širokoustnežu hlačice tresle in mu brž zastala sapa in dolgi jezik.

(Slovesne sv. maše) za cesarja Franca Jožefa I. v stolni cerkvi vdeležila se je včeraj le peščica vradnikov c. kr. deželne vlade, deželni odbor, mestni župan, predsednik kupčijske zbornice in nekaj učiteljev.

(V poslednjih dveh sejah deželnega odbora) je bilo sklenjeno, da se prodaja šolske knjige „latinsko-slovenske vaje“ prof. Žepiča za 1. in 2. gimnazijski razred izroči v Ljubljani bukvarju Klerru in Blaznikovi tiskarni. Cena obširni trdo vezani knjigi je 2 gold. To šolsko knjigo (prve te vrste v slovenskem jeziku) bodo ravno po tej ceni prodajali tudi bukvarji v Kranji, v Novem mestu, v Celji, v Mariboru, v Ptuj, v Celovcu, v Gorici in v Trstu, ter se imena onih bukvarjev pozneje naznanijo. — Dopis deželnega predsedstva, da je sklep zadnjega deželnega zbora o prikladah na direktne davke in na vžitnino za zemljišno-odvezni zaklad za l. 1876 žadobil cesarjevo potrjenje, je bil na znanje vzet. — Na kmetijsko družbo se je obrnil deželni odbor za svét o tem, ali bi se stroški za pokončanje trtne uši in za povračilo škode, ki jo ta mrčes napravi vinorejcem, v smislu § 19. državne postave od 3. aprila t. l. prevzeli na deželni naklad ali ne.

Razne reči.

— Slavni pesnik danski Andersen je 4. t. m. umrl v Kodanji. Ves omikan svet pozna njegove pravljice in pripovedke. Tudi romani njegovi, posebno „Improvisator“, so jako priljubljeni. Slovencem je prineslo „Cvetje“ Janežičevo „Kitico“ njegovih pravljic. Andersen je dovrošil dne 2. aprila t. l. 70. leto, rojaci so mu takrat postavili krasen spominek.

— Največe cerkve v Evropi so: Cerkev sv. Petra v Rimu, v katero lahko ide 60.000 ljudi, v glavno cerkev v Milanu 47.000, v cerkev sv. Pavla v Rimu 35.000, v cerkev sv. Modrosti v Carigradu 23.000, v cerkev Matere Božje v Parizu 21.000, v glavno cerkev v Pizi 13.000, v cerkev sv. Vida v Pragi 11.000 in v Markovo cerkev v Benetkah 7000 oseb.

— Trdnjava kraljevogradska na Českem bode neki zrušena. Država že menda prodaja nektera k trdnjavi spadajoča zemljišča.

— Narodna česka šola. V Olomucu so nekateri narodnjaci spoznali nujno potrebo, da se vstanovi narodna česka šola v Olomucu, prepričani, kako se mladež, iz ktere doraščajo večidel rokodelci, v nemških narodnih šolah svojemu narodu odtuja, in vsem zaprekam vkljub so osnovali prvi tečaj narodne šole, ki se je vmestila v skromni sobici v „Besedinem“ domu. Ali komaj je bil odprt prvi razred, se oglasi toliko dece, da jih premnogo zaradi presilne množine ni bilo mogoče sprejeti. Odbor „Matice šolske“ se je na vso moč trudil, da bi v najem dobil drugo prostorno stanovanje, ali vse zastoj; ko ni bilo več upati, da se še kje dobi pripravno soba za novo šolo, sklene „Matica zidati šolsko poslopje. Ta misel se je

oživotvorila in še letos bode stavba dodelana. — In mi, Slovenci?

— Gorilla. Maloktereje zveri se je zgodila ta čast, da bi bilo tolikokrat o njej pisano v „učenih“ delih, kakor gorilli, češ, praočetu človeka poleg Darvina. Pravi vitez in strahota krajev ravnikovih je postal; toda novejši preiskave pišejo o njem drugače. Markgrof de Compiégne, ki je l. 1871 potoval v Afriko, trdi, da je gorilla boječa zver, ki pred človekom uteka. Čez dolgo časa se je naposled posrečilo onemu potniku ugledati dva velika gorilla, ki pa nista hodila z vejo mesto palice v roci, kakor jih vpodobljajo, da bi naznačili podobnost k človeku, marveč skakala sta z veje na vejo in lezla in spuščala se z drevja kakor medvedje. Ali komaj ju je zapazil, takoj sta utekla. Le kedar je gorilla ranjen, se vrže na človeka.

— Oglas nove vrste. Elias Howe, znani tovarnik šivalnih strojev v Londonu, je izdal nedavno o svojih strojih ta-le oglas: „Gospod Gospon ima zelo jezično in lehkomi-selno ženo. Ali prišel je te dni in kupil od mene nov stroj. In kaj počne s tim strojem gospod Gospon? Zašiva usta svoji ženi z dvojn-im ubodom poleg stroja iz moje tovarne.

— Napoved vojske. Benečani imeli so s cesarjem Maksimilijanom I. dolge prepire tako, da so nazadnje sklenili mu vojsko napovedati. Poslanec, kteremu je bil izročen ta posel, bil je prevzet, neotesan človek; stopil je s svojim tajnikom v sobo k cesarju, ter je djal samo: „Benedke napovedujejo cesarju Maksimilijanu vojsko.“ Cesar se ni razjezil, ampak smehljaje je rekel: „Pojte! pojte! samo prosim vas, vojskujte se tako neumno, kakor ste vojsko napovedali neumno.“

Telegrafične denarne cene 18. avgusta.

Papirna renta 70.75 — Srebrna renta 74.15 — 1860letno državno posojilo 112.50 — Bankine akcije 931 — Kreditne akcije 215.30 — London 111.35 — Srebro 101.— — Ces. kr. cekini 5.27. — 20Napoleon 8.91.

Nekoliko moške obleke

je na dolenski cesti najdene; več o tem pové

Matija Berlan

(64—1)

v Peševcu pri Šmarji.

Mati

z več odraslimi izobraženimi hčerkami,

ki so vajene vseh ženskih ročnih del (weiblichen Handarbeiten), želi službo v kaki prodajalnici ali delavnici, ali kako oskrbništvu. — Natančneje iz prijaznosti pri vredništvu „Slovenca“. (61—3)

Sirota

12letna mnogobrojne boljše, pa sedaj revne družine želi priti, če mogoče, v dobro hišo brez otrok v odrejo ali za lastnega otroka! Natančneje se izvé pri vredništvu „Slovenca“. (62—3)